

Nr 137.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående visst undantag från det i åtskilliga fall stadgade förbud att med civil befattning förena annan tjänst å rikets stat; given Stockholms slott den 25 februari 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva, att de i särskilda författningar angående avlöningsvillkor för civila befattningshavare eller eljest meddelade stadganden, att med civil befattning icke må förenas annan tjänst å rikets stat, icke skall utgöra hinder för att med dylik befattning förenas beställning å reservstat vid armén eller marinen, under förutsättning att efter vederbörandes hörande Kungl. Maj:t uppå därom gjord framställning och efter prövning, att beställningen å reservstat ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen å den civila befattningen, finner beställningen å reservstat kunna få med sistnämnda befattning förenas.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,

Statsråden: PETERSSON,

SCHOTTE,

PETRÉN,

NILSON,

LÖFGREN,

Friherre PALMSTIERNA,

RYDÉN,

UNDÉN,

THORSSON.

Efter gemensam beredning med övriga departementschefer anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, följande:

Jag anhåller nu att få för Kungl. Maj:t framlägga förslag till bestämmelser i syfte att möjliggöra förening av civil tjänst med beställning å reservstat vid armén och marinen.

Härvid torde jag till en början få lämna en kortfattad redogörelse för tillkomsten av arméns och marinens reservstater och för den å reservstat uppförda personalens tjänstgörings- och avlöningsförhållanden.

*Tillkomsten
av arméns
och marinens
reservstater.*

Sedan fråga uppkommit om beredande av pension åt officerare och underofficerare, vilka före uppnådd pensionsålder överfördes till

reserven, verkställdes rörande detta spörsmål närmare utredning av särskilda grupper av kommitterade och sakkunniga. Under ärendets behandling ifrågasattes emellertid, att, i stället för anordnande av en dylik förtidspensionering, särskilda reservstater måtte bildas, bestående av officerare och underofficerare, som efter viss uppnådd levnadsålder och efter en viss tjänstetid övergingo till reserven med viss tjänstgörings-skyldighet och med en viss lön, vilken efter uppnådd pensionsålder överginge till pension. Såsom grund för detta förslag åberopades, bland annat, att för uppsättande i större omfattning av reservtrupper till förstärkning av försvarskrafterna vid krigstillfällen erfordrades reserver av fullt utbildade officerare och underofficerare och att enda utvägen för anskaffande av sådana reserver vore att söka förmå officerare och underofficerare, som tillräckligt länge tjänstgjort vid stammen, att mot någon ersättning övergå till reserven med skyldighet att för bibehållande av sin militära duglighet tid efter annan deltaga i övningar.

I särskilda propositioner (nr 159 och 246) framlades för 1914 års senare riksdag förslag om upprättande av reservstater vid armén och marinen.

Riksdagen, som ansåg, att upprättandet av reservstater utgjorde en viktig länk bland åtgärderna för stärkande av landets försvar, och att en sådan anordning därför borde vidtagas (skrivelse nr 1 sid. 307 och 320), biföll i huvudsak de gjorda framställningarna.

Gällande bestämmelser angående reservstater vid försvarsväsendets båda huvudgrenar återfinnas i Kungl. Maj:ts förordningar den 5 november 1915 (nr 518) angående arméns reservstater och den 3 december 1915 (nr 523) angående reservstat för marinen.

Enligt den förra av dessa författningar skola vid armén finnas en reservstat för officerare och underofficerare samt en reservstat för fältläkarkåren (§ 1).

*Bestämmelser
rörande
arméns re-
servstater.*

Å »arméns reservstat för officerare och underofficerare» uppföras beställningar för generalmajorer, överstar, majorer, kompaniofficerare (kaptener, ryttmästare och löjtnanter) samt underofficerare (fanjunkare, styckjunkare, förvaltare och sergeanten). Beställningarna för överstar och för underofficerare uppdelas i två löneklasser samt beställningarna för kompaniofficerare i tre löneklasser.

Å »reservstaten för fältläkarkåren» uppföras beställningar för fältläkare, regementsläkare och bataljonsläkare (§ 2).

Beställningarna å reservstat besättas med personal, som dit överflyttas från aktiv stat, eller ock med personal, som erhållit avsked från

beställning å aktiv stat med tillstånd att utan lön kvarstå i regemente (§ 3).

I fråga om överflyttning av personal å aktiv stat till reservstat gäller, att

till generalmajorsbeställning må överflyttas generalmajor eller överste;

till överstebeställning av högre löneklassen överste, som fyllt 56 år;

till överstebeställning av lägre löneklassen överste, som ej uppnått 56 års ålder, eller överstelöjtnant;

till majorsbeställning major eller kapten;

till kompaniofficersbeställning kapten (ryttmästare) eller löjtnant, som uppnått 32 levnadsår och 10 tjänstår såsom officer (därav, i fråga om kompaniofficer vid intendenturkåren, 4 tjänstår i denna egenskap), varvid till högsta löneklassen hänföres den, som vid överflyttningen fyllt 43 år, till mellersta löneklassen den, som fyllt 37 men ej 43 år, och till lägsta löneklassen den, som ej uppnått 37 års ålder;

till underofficersbeställning fanjunkare (styckjunkare, förvaltare) eller sergeant, vilken uppnått 32 levnadsår och 8 tjänstår såsom underofficer (därav, i fråga om underofficer vid intendenturkåren, 4 tjänstår i denna egenskap), varvid till högre löneklassen hänföres den, som vid överflyttningen fyllt 42 år, samt till lägre löneklassen den, som ej uppnått sistnämnda ålder;

till fältläkarbeställning fältläkare eller regementsläkare;

till regementsläkarbeställning regementsläkare eller bataljonsläkare, som vid överflyttningen uppnått 48 levnadsår och 15 tjänstår såsom militärläkare; samt

till bataljonsläkarbeställning bataljonsläkare, som uppnått 43 levnadsår och 10 tjänstår såsom militärläkare (§ 4).

Löjtnant och sergeant å reservstat må efter vissa grunder befordras till respektive kapten (ryttmästare) och fanjunkare (styckjunkare, förvaltare) å reservstat. Annan befordran å reservstat äger ej rum (§ 5).

Personal å reservstat är skyldig att tjänstgöra i krig och då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred:

generalmajor, överste och major i högst 45 dagar under loppet av varje under tjänstetiden infallande period av två år;

kompaniofficer efter fyllda 43 och underofficer efter fyllda 42 år i högst 50 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden;

kompaniofficer efter fyllda 37 och intill fyllda 43 år, underofficer

intill fyllda 42 år samt läkare efter uppnådda 48 år i högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden; samt

kompaniofficer intill fyllda 37 år och läkare intill fyllda 48 år högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden (§ 7).

Personal å reservstat uppbär årlig lön med följande belopp, nämligen generalmajor 5,400 kronor, överste i högre löneklassen 4,500 kronor, överste i lägre löneklassen 4,200 kronor, major 3,100 kronor, kompaniofficer i högsta löneklassen 2,100 kronor, kompaniofficer i mellersta löneklassen 1,650 kronor, kompaniofficer i lägsta löneklassen 1,200 kronor, underofficer i högre löneklassen 1,000 kronor, underofficer i lägre löneklassen 800 kronor, fältläkare 4,200 kronor, regementsläkare 3,100 kronor, bataljonsläkare 2,100 kronor.

Lön, som vid övergång till reservstat blivit någon tillerkänd, bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat (§ 8).

Årliga avlöningstillägg utgå å reservstat:

till kompaniofficer i mellersta löneklassen efter uppnådd 43 års ålder med 300 kronor;

till kompaniofficer i lägsta löneklassen efter uppnådd 37 års ålder med 300 kronor och efter uppnådd 43 års ålder med ytterligare 300 kronor; samt

till underofficer i lägre löneklassen efter uppnådd 42 års ålder med 150 kronor (§ 9).

Personal å reservstat åtnjuter under tjänstgöring dagavlöning även som dagtraktamente och annan tillfällig avlöning enligt i huvudsak enahanda föreskrifter, som gälla för personal å aktiv stat av den mot vederbörandes tjänstegrad (tjänsteklass) å reservstat svarande tjänstegrad (tjänsteklass).

Vad i förevarande förordning stadgas angående avlöning åt personal å reservstat äger icke tillämpning i de fall, då personalen äger rätt till avlöning enligt krigsavlöningsreglementet (§ 10).

Skyldighet att avgå från beställning å reservstat inträder enligt § 13:

a) vid uppnående av viss levnadsålder, nämligen: för generalmajor 65 år; för överste, major, tillhörande intendenturkåren, fältläkare, regementsläkare och förvaltare 60 år; för major, förut ej särskilt nämnd, kapten, tillhörande intendenturkåren, och bataljonsläkare 55 år; samt för kompani- och underofficer, förut ej särskilt nämnd, 50 år;

b) för den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vilken han genom utövningen av sin tjänst ådragit sig, befinnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring;

c) för den, som, efter att under tre på varandra följande år på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varit ur stånd att tjänstgöra, befinnes för framtiden till tjänstgöring oförmögen.

Den, som avgår på grund av bestämmelserna i § 13 a) eller c), åtnjuter efter avgången pension av statsmedel (reservstatspension) med följande belopp: generalmajor 4,500 kronor, överste i högre löneklassen 3,800 kronor, överste i lägre löneklassen 3,500 kronor, major 2,700 kronor, kompaniofficer i högsta löneklassen 1,800 kronor, kompaniofficer i mellersta löneklassen 1,300 kronor, kompaniofficer i lägsta löneklassen 900 kronor, underofficer i högre löneklassen 850 kronor, underofficer i lägre löneklassen 650 kronor, fältläkare 3,500 kronor, regementsläkare 2,700 kronor och bataljonsläkare 1,800 kronor (§ 14 mom. 1).

Den, som avgår på grund av föreskriften i § 13 b), åtnjuter efter avgången pension av statsmedel med lönens hela belopp (§ 14 mom. 2).

Därest någon av annan anledning än otjänstbarhet avgår från beställning å reservstat, innan han jämlikt § 13 a) är berättigad till pension inom innehavande tjänstegrad (tjänsteklass), äger han, såvida han uppnått den för rätt till pension inom lägre tjänstegrad (tjänsteklass) föreskrivna ålder, vid avgången erhålla pension av statsmedel med det belopp, som enligt § 14 mom. 1 skolat tillkomma honom, därest han vid övergången till reservstaten inträtt i sistnämnda tjänstegrad (tjänsteklass) (§ 15).

Såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension skall årligen, under det beställning å reservstaten innehaves, erläggas en avgift av tre procent av det vederbörande enligt § 14 mom. 1 tillkommande pensionsbelopp. Influtna pensionsavgifter redovisas till arméförvaltningens civila departement och skola tagas till uppbörd å anslaget till arméns reservstater (§ 18).

Samtliga enligt förevarande förordning utgående avlönings- och pensionsbelopp gäldas från anslaget till arméns reservstater (§ 23).

Den, som på grund av föreskrifterna i § 13 a) eller § 15 avgår med pension från beställning å reservstat, är skyldig att inträda i vederbörande avdelning av arméns reserver enligt därom gällande bestämmelser samt att därstädes kvarstå under samma tid och med samma skyldigheter, som gälla för motsvarande personal å aktiv stat efter avgång med fyllnadspension (§ 24).

Bestämmelser
rörande
reservstat för
marinen.

Beträffande reservstat för marinen är i ovanberörda förordning den 3 december 1915 föreskrivet, bland annat, följande:

Vid marinen skall för officerare och underofficerare finnas en

reservstat, omfattande en avdelning för flottan och en för kustartilleriet (§ 1).

Å reservstaten uppföras beställningar i följande tjänstegrader:

beträffande *flottan*: kommendörkapten av 1:a graden, kommendörkapten av 2:a graden, kapten, löjtnant, flaggunderofficer, underofficer av 2:a graden;

beträffande *kustartilleriet*: överstelöjtnant, major, kapten, löjtnant, underofficer av 1:a graden, underofficer av 2:a graden.

Beställningarna för kaptener indelas i tre löneklasser och beställningarna för underofficerare i två löneklasser (§ 2).

Beställningarna å reservstaten besättas, på gjord ansökning, med personal, som dit överflyttas från aktiv stat, eller ock med personal, som erhållit avsked från beställning å aktiv stat med tillstånd att såsom lönlös kvarstå i flottan eller i kustartilleriet (§ 3).

I fråga om överflyttning av personal till reservstaten gäller, att till kommendörkapstensbeställning av 1:a graden eller överstelöjtnantsbeställning må överflyttas kommendörkapten av 1:a graden eller överstelöjtnant eller ock kommendörkapten av 2:a graden eller major;

till kommendörkapstensbeställning av 2:a graden eller majorsbeställning kommendörkapten av 2:a graden eller major eller ock kapten;

till kaptens- eller löjtnantsbeställning kapten eller löjtnant, som uppnått 32 levnadsår och 10 tjänstår såsom aktiv officer, varvid till högsta löneklassen hänföres kapten, som vid överflyttningen fyllt 43 år, till mellersta löneklassen kapten, som fyllt 37 men ej 43 år, och till lägsta löneklassen kapten, som ej uppnått 37 års ålder, ävensom löjtnant; samt

till underofficersbeställning flaggunderofficer eller underofficer av 1:a graden eller ock underofficer av 2:a graden, vilken uppnått 32 levnadsår och 8 tjänstår såsom aktiv underofficer, varvid till högre löneklassen hänföres den, som vid överflyttningen fyllt 42 år samt till lägre löneklassen den, som ej uppnått sistnämnda ålder (§ 4).

Löjtnant och underofficer av 2:a graden å reservstaten må efter vissa grunder beföras till respektive kapten och flaggunderofficer eller underofficer av 1:a graden å reservstaten. Annan beföras å reservstaten äger ej rum (§ 5).

Personal å reservstaten är skyldig att tjänstgöra i krig eller då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av marinens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred:

vid flottan:

kommendörkapten, kapten och löjtnanter i åldersgruppen 37—42 år samt underofficerare intill fyllda 42 år i högst 90 dagar under loppet av varje under tjänstetiden infallande period av två år;

kapten och löjtnanter efter fyllda 43 år och underofficerare efter fyllda 42 år i högst 60 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden; samt

kapten och löjtnanter intill fyllda 37 år under högst 90 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden;

vid kustartilleriet:

överstelöjtnanter och majorer i högst 45 dagar under loppet av varje under tjänstetiden infallande period av två år,

kapten och löjtnanter i åldersgruppen 37—42 år samt underofficerare intill fyllda 42 år i högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden,

kapten och löjtnanter efter fyllda 43 år och underofficerare efter fyllda 42 år i högst 50 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden, samt

kapten och löjtnanter intill fyllda 37 år i högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden (§ 7).

Personal å reservstaten uppbär årlig lön med följande belopp, nämligen kommendörkapten av 1:a graden och överstelöjtnant 3,500 kronor, kommendörkapten av 2:a graden och major 3,100 kronor, kapten i högsta löneklassen 2,100 kronor, kapten i mellersta löneklassen 1,650 kronor, kapten i lägsta löneklassen ävensom löjtnant 1,200 kronor, underofficer i högre löneklassen 1,000 kronor samt underofficer i lägre löneklassen 800 kronor.

Lön, som vid övergång till reservstaten blivit någon tillerkänd, bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat (§ 8).

Årliga avlöningstillägg utgå å reservstaten:

till kapten i mellersta löneklassen efter uppnådd 43 års ålder med 300 kronor;

till kapten i lägsta löneklassen eller löjtnant efter uppnådd 37 års ålder med 300 kronor och efter uppnådd 43 års ålder med ytterligare 300 kronor; samt

till underofficer i lägre löneklassen efter uppnådd 42 års ålder med 150 kronor (§ 9).

Personal å reservstaten åtnjuter under tjänstgöring dagavlöning, naturaportion eller ersättning därför, sjöstillägg, diet- eller mässpenningar samt annan tillfällig avlöning ävensom rese- och traktamentsersättning

enligt i huvudsak enahanda föreskrifter, som gälla för personal å aktiv stat av den mot vederbörandes tjänstegrad å reservstaten svarande tjänstegrad.

Om avlöningsförmåner åt personal å reservstaten under krigstjänstgöringstid gäller vad i sådant hänseende är särskilt stadgat (§ 10).

Skyldighet att avgå från beställning å reservstaten inträder enligt § 12:

a) för den, som uppnått 55 levnadsår;

b) för den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vilken han genom utövningen av sin tjänst ådragit sig, befinner för framtiden oförmögen till tjänstgöring; och

c) för den, som, efter att under tre på varandra följande år på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte hava varit ur stånd att tjänstgöra, befinner för framtiden till tjänstgöring oförmögen.

Den, som avgår på grund av bestämmelserna i § 12 a) eller c), åtnjuter efter avgången pension av statsmedel (reservstatspension) med följande belopp: kommendörkapten av 1:a graden och överstelöjtnant 3,200 kronor, kommendörkapten av 2:a graden och major 2,700 kronor, kapten i högsta löneklassen 1,800 kronor, kapten i mellersta löneklassen 1,300 kronor, kapten i lägsta löneklassen ävensom löjtnant 900 kronor, underofficer i högre löneklassen 850 kronor samt underofficer i lägre löneklassen 650 kronor (§ 13 mom. 1).

Den, som avgår på grund av föreskriften i § 12 b), åtnjuter efter avgången pension av statsmedel med lönens hela belopp (§ 13 mom. 2).

Såsom bidrag till kostnaden för beredande av pension skall årligen, under det beställning å reservstaten innehaves, erläggas en avgift av tre procent av det vederbörande enligt § 13 mom. 1 tillkommande pensionsbelopp. Influtna pensionsavgifter redovisas månadsvis till marinförvaltningen och skola tagas till uppbörd å anslaget till reservstat för marinen (§ 16).

Samtliga enligt förevarande förordning utgående avlönings- och pensionsbelopp gäldas från anslaget till reservstat för marinen (§ 21).

Den, som på grund av föreskrifterna i § 12 a) avgår med pension från beställning å reservstaten, är skyldig tillhöra flottans eller kustartilleriets reserv under samma tid och med samma skyldigheter, som gälla för motsvarande personal å aktiv stat efter avgång med fyllnads-pension (§ 22).

Som bekant torde vara stadga numera de flesta författningar angående avlöningsvillkor för ordinarie innehavare av civila statstjänster förbud att med sådan tjänst förena annan tjänst å rikets, riksdagens eller

kommuns stat. Tjänst å arméns eller marinens reservstater har ansetts vara tjänst å rikets stat, i följd varav dylik tjänst icke fått förenas med sådan civil befattning, för vilken ovanberörda förbud varit gällande. I ett par fall hava nu framställningar gjorts om undantag från förbudet i vad anginge förening med civil tjänst av befattning å arméns och marinens reservstater. Det torde tillåtas mig att lämna en kort redogörelse för dessa fall.

*Ansökning av
sergeanten
P. Lange.*

I en av chefen för rikets allmänna kartverk till Kungl. Maj:t överlämnad, den 17 januari 1916 dagtecknad ansökning anhöll sergeanten vid Västernorrlands regemente P. Lange — med förmälan att han hade för avsikt att söka övergång till reservstat för vinnande av anställning såsom ritare vid rikets allmänna kartverk — att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att med beställning å reservstat finge förenas ordinarie civil befattning såsom ritare eller gravör vid rikets allmänna kartverk.

I häröver avgivet utlåtande erinrade statskontoret, att, enligt de genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 29 oktober 1912 (nr 312) fastställda avlöningsvillkoren för den civila personalen vid rikets allmänna kartverk, med ordinarie civil befattning vid kartverket icke finge förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat. Då tjänst å arméns reservstater, för vilka riksdagen efter prövning av grunderna för desamma anvisat anslag och Kungl. Maj:t genom kungörelse den 5 november 1915 meddelat närmare bestämmelser, måste anses vara tjänst å rikets stat, syntes det statskontoret, som om det sökta medgivandet icke kunde lämnas utan riksdagens hörande. Frågan, huruvida en framställning i ämnet till riksdagen borde göras — vilken framställning i så fall måhända lämpligen borde avse icke allenast ritar- eller gravörstjänsterna vid kartverket, utan samtliga de civila tjänster, för vilka ett dylikt avlöningsvillkor vore gällande — syntes huvudsakligen vara beroende av, huruvida övergången i största möjliga utsträckning till reservstat ansåges vara ett statsintresse av den betydelse, att detsamma borde befrämjas genom medgivande av den förmån, som innebures i rätten till förening av tjänst å reservstat med ordinarie civil tjänst. Då detta emellertid vore en fråga, som fölle utanför statskontorets ämbetsområde, ansåge sig statskontoret böra inskränka sig till det uttalandet, att personalens å reservstat tjänstgöringsskyldighet, som i fredstid omfattade i medeltal omkring 25 dagar om året, icke, i händelse den sålunda ifrågasatta möjligheten till förening med civil tjänst komme till stånd, i allmänhet torde medföra några mera betydande olägenheter för tjänstgöringen å den civila tjänsten.

Löneregleringskommittén, som den 3 april 1916 avgav infortrat utlåtande i ärendet, anförde därvid, bland annat, följande:

Kommittén delade den av statskontoret uttalade uppfattningen, att tjänst å reservstat vid armén måste anses såsom »tjänst å rikets stat» i den mening, som avsåges i ovanberörda bestämmelse i kungörelsen den 29 oktober 1912, och att alltså bifall till Langes framställning skulle förutsätta riksdagens medgivande därtill.

Att för enstaka fall draga det spörsmål, som här föreläge, under riksdagens prövning, borde emellertid enligt kommitténs mening ej ifrågakomma. Skulle det befinnas, att något borde åtgöras i detta hänseende, torde man, på sätt statskontoret också ifrågasatt, böra i hela dess vidd till behandling upptaga spörsmålet, huruvida det ovan omförmälda, i ett flertal författningar angående avlöningsvillkor stadgade förbudet mot förening av tjänster lämpligen borde ändras till förmån för dem, som innehade beställning å reservstat vid armén eller marinen.

Det vore kommittén icke bekant, att nämnda spörsmål varit å bane vare sig vid den förberedande eller den slutliga behandlingen av frågan om upprättande av de nya reservstaterna vid armén och marinen.

Vid ärendets anmälan den 28 april 1916 beslöt Kungl. Maj:t, som fann sergeanten Langes ansökning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, uppdraga åt löneregleringskommittén att avgiva utlåtande med anledning av det i ärendet uppkomna spörsmålet, huruvida i ett flertal författningar angående avlöningsvillkor förekommande stadgande om förbud mot förening av tjänster lämpligen borde ändras till förmån för dem, som innehade beställning å reservstat vid armén eller marinen.

I en till chefen för sjöförsvarsdepartementet ställd, den 28 december 1917 dagtecknad skrivelse har vidare chefen för kustartilleriet anført, att en underofficer av 2:a graden i kustartilleriet, vilken tidigare undfått avsked från beställning på stat med tillstånd att såsom lönlös kvarstå, hos chefen för kustartilleriet anhållit att från och med den 1 januari 1918 bliva överflyttad till marinens reservstat och därvid anmält, att han innehade befattning såsom underinspektör vid yrkesinspektionen i fjärde distriktet; och har chefen för kustartilleriet anhållit om meddelande, huruvida på grund av sistnämnda förhållande hinder mötte för bemålde underofficers överflyttande till reservstat.

Över denna framställning har statskontoret den 21 januari 1918 avgivit utlåtande, och har statskontoret därvid anført, att något hinder väl enligt statskontorets uppfattning icke föreläge att till marinens reservstat överflytta ifrågavarande underofficer, men syntes denne vid sådan

Framställningar beträffande underofficeren C. G. Pierrou.

överflyttning icke kunna bibehållas vid sin anställning såsom underinspektör. Enligt de genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 18 oktober 1912 (nr 237) fastställda villkor och bestämmelser för åtnjutande av de för yrkesinspektörerna gällande avlöningsförmåner finge med ordinarie befattning inom yrkesinspektionen icke förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat. Med erinran om sergeanten Langes ovanberörda framställning och Kungl. Maj:ts i anledning därav den 28 april 1916 givna beslut hemställde statskontoret, att chefens för kustartilleriet förevarande framställning icke måtte till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Genom remiss den 5 februari 1918 har löneregleringskommittén fått sig anbefallt att i detta ärende avgiva utlåtande.

Sedermera har ifrågavarande underofficer, underinspektören vid yrkesinspektionens fjärde distrikt C. G. Pierrou, i en till chefen för sjöförsvarsdepartementet ingiven skrift anfört, att hans ovanberörda ansökan om överflyttning till marinens reservstat enligt inhämtad uppgift ännu icke varit föremål för statlig behandling. Tvekan syntes föreligga rörande möjligheten att författningsenligt bifalla ansökningen. Vore denna tvekan berättigad, skulle detta innebära ett missgynnande från statens sida av den, som från tjänst i marinstaten överginge till annan statens tjänst, i jämförelse med den, vilken från förstnämnda tjänst helt överginge till enskild sådan, vilket enligt Pierrous uppfattning måste anses uteslutet. Det förhållande att Pierrou efter 13 års oförvitlig tjänst som underofficer vid övergång till tjänst inom civilstaten vore väl meriterad till överflyttande på marinens reservstat, syntes Pierrou desto mera beaktansvärt, som han vid eventuellt övergående till enskild tjänst sannolikt ej skulle hava förvägrats ett dylikt överflyttande.

Ifrågavarande framställning har jämlikt beslut den 17 september 1918 överlämnats till löneregleringskommittén för att tagas i övervägande vid avgivande av det genom ovanberörda remiss den 5 februari 1918 infortrade utlåtande.

Genom utlåtande den 8 oktober 1918 har löneregleringskommittén dels fullgjort det uppdrag, som, enligt vad jag ovan omnämnt, givits kommittén den 28 april 1916, dels ock besvarat ovanberörda remiss den 5 februari 1918.

I nämnda utlåtande redogör kommittén till en början för några fall, då frågor, som i viss mån sammanhånga med spörsmålet om före-

ning av civil tjänst och militär beställning på reservstat, varit föremål för riksdagens prövning. Kommittén anför härom följande:

»Genom beslut vid 1911 års riksdag medgavs, att tillfällig avlöningsförbättring för år 1912 skulle kunna tillkomma vissa befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet. För åtnjutande av denna avlöningsförbättring fastställdes vissa villkor, bland annat att tjänstinnehavare, som erhållit tillstånd att med sin tjänst vid gymnastiska centralinstitutet förena militär beställning, icke finge tillgodonjuta ifrågavarande avlöningsförbättring. Detta villkor bibehölls orubbat att gälla beträffande de tillfälliga avlöningsförbättringar, som enligt riksdagens beslut skulle tillkomma berörda personal under åren 1913—1917.

Löneregleringskommittén.

I framställning till 1917 års riksdag angående motsvarande avlöningsförbättring för år 1918 föreslogs en jämkning i nämnda villkor, på sätt framgår av det vid statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 13 januari 1917, punkten 232.

Enligt vad nämnda protokoll utvisar, hade direktionen över gymnastiska centralinstitutet i en till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse av den 31 oktober 1916 anført följande:

I underdånig framställning den 18 november 1909 om tillfällig löneförbättring för befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet hade direktionen framhållit den i alldeles särskild grad ogynnsamma ställning i avlöningshänseende, som lärarna vid institutet då intoge. Direktionen hade anført: 'Dessa befattningshavare hava nämligen hitintills i allmänhet med sin tjänst vid institutet förenat militär beställning, varigenom deras avlöningsförmåner kunnat uppbringas till skäligt belopp. Numera låter emellertid en sådan förening av befattningar sig icke göra på grund av utsträckningen av den militära tjänstgöringstiden, varför en lärare således nu endast kan påräkna den ringa avlöning för denna tjänst, som på sin tid torde hava bestämts med hänsyn till befattningens karaktär av bisyssla.'

Direktionen hade därför föreslagit, bland annat, ett lönetillägg på 1,000 kronor för institutets lärare under den motiveringen, att deras avlöningar under då inträdda förhållanden måste betraktas som alldeles ovanligt låga. Men direktionen angav dock att, därest Kungl. Maj:t i något enstaka fall skulle kunna medgiva förening av lärarbefattning med aktiv militär tjänst, ett sådant lönetillägg dock icke torde vara erforderligt.

Direktionens ovannämnda framställning överlämnades till den kommitté, som den 8 april 1910 av Kungl. Maj:t tillsatts för avgivande av utlåtande och förslag angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet m. m. Denna kommitté avgav den 20 augusti 1910 ett underdånigt förslag till provisorisk lönereglering vid institutet. Kommittén ansåg sig häri, under åberopande av direktionens framställning, icke kunna tillstyrka beviljande av något avlöningstillägg för den lärare vid institutet, som kvarstode vid sin militära beställning på aktiv stat. Förslaget i sin helhet resulterade däri, att 1911 års riksdag på Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning dels medgav, att tillfällig avlöningsförbättring för år 1912 skulle tillkomma vissa befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet, vars belopp för lärare bestämdes till 1,000 kronor, dels godkände det villkoret för dess åtnjutande, att 'tjänstinnehavare, som erhållit tillstånd att med sin tjänst vid institutet förena militär beställning, icke må tillgodonjuta avlöningsförbättring, varom nu är fråga'.

Av denna överblick framginge, att initiativet till detta villkor för åtnjutande av avlöningsförbättringen för lärare utgått från direktionen, vilkens mening givetvis varit att endast den lärare, som åtnjöte full lön och dagavlönning för sin militära beställning, icke skulle komma i åtnjutande av lönetillägget. Således hade hittills med militär beställning icke kunnat menas annat än militär beställning på aktiv stat. Sedan år 1914 hade emellertid tillkommit ett nytt slag av militär beställning, nämligen på reservstat med väsentligt avkortade avlöningsförmåner, och direktionen hade också från och med år 1916 blivit ställd inför frågan, huru uttrycket 'militär beställning' borde tolkas.

Läraren i friskgymnastik vid institutet, kaptenen vid Upplands infanteriregemente Axel Georg Schmitterlöw hade nämligen för att bibehålla sin tjänst vid institutet måst ansöka om tillstånd att från och med den 17 november 1916, då han fyllde 43 år, få övergå till regementets reservstat. Denna hans framställning föreläge nu inför Kungl. Maj:t till avgörande.

Allt sedan hans förordnande som lärare vid institutet den 19 oktober 1914 hade Schmitterlöw till slutet av år 1916, under vilken tid Kungl. Maj:t funnit gott medgiva honom rätt att förena de båda tjänsterna, uppburit i lön och dagavlönning från regementet såsom kapten av 1:a klass 5,260 kronor och såsom lärare vid institutet 2,500 kronor, eller tillhopa 7,760 kronor. Skulle nu Kungl. Maj:t bevilja hans övergång på reservstat, varvid han på grund av sin ålder komme i högsta löneklassen, bleve hans militära avlöning reducerad till inalles 2,100 kronor. Om villkoret för avlöningstillägget vid institutet skulle utgöra hinder för hans åtnjutande av detsamma, komme hans inkomster att nedgå till 4,600 kronor, alltså betydligt understiga enbart hans avlöning som kapten av 1:a klass på aktiv stat. Man kunde icke förtänka honom, att han under sådana förhållanden tvekade att ägna sina krafter åt institutet.

Det vore därför fara värt, att institutet kunde komma att gå förlustig en så dugande kraft, utan att utsikt för närvarande förefunnes att kunna ersätta honom med annan fullgod sådan, då givetvis varje kvalificerad militär icke kunde tänka på att utbyta sin militära tjänst mot en sämre avlönad befattning vid institutet. Härtill komme ytterligare, att övergång till reservstaten medförde en väsentlig minskning i den militära pensionen, i fråga om Schmitterlöw en nedgång från 2,720 kronor till omkring 1,800 kronor. Detta förhållande försvårade ytterligare möjligheten att få någon kompetent aktiv militär att mottaga lärarbefattning vid institutet.

På grund av det anförda och för att möjliggöra Schmitterlöws bevarande för institutet, något som för undervisningen därstädes vore av stor betydelse, anhöll direktionen, att Kungl. Maj:t täcktes dels avlåta proposition om förtydligande av ovan angivna villkor därhän, att detsamma komme att gälla 'militär beställning på aktiv stat', dels ock medgiva direktionen att redan nu tolka villkoret på sådant sätt, att Schmitterlöw efter övergången till reservstat bleve berättigad att åtnjuta den tillfälliga avlöningsförbättringen för lärare vid institutet.

I anförande till ovanberörda statsrådsprotokoll den 13 januari 1917 förklarade sig föredragande departementschefen finna vad direktionen anfört tydligt ådagalägga, att med det ifrågavarande villkoret avsetts, att lärare vid institutet, som dessutom innehade aktiv militär tjänst, icke skulle komma i åtnjutande av den tillfälliga avlöningsförbättringen. När villkoret tillkom år 1912, voro endast aktiva militära tjänster uppförda å stat. Genom nådiga förordningen den 5 november 1915 angå-

ende arméns reservstater hade emellertid från och med år 1916 detta förhållande undergått ändring, och därigenom hade, på sätt direktionen anfört, svårigheter och anledning till tvekan uppstått. Det syntes därför numera vara av nöden att närmare angiva arten av den militära beställning, till vilken hänsyn här skulle tagas. Därvid borde beaktas, att de å arméns reservstater utgående lönerna voro jämförelsevis små samt att tjänstgöringen för personal å reservstat i fredstid inskränkte sig till ett fåtal dagar under loppet av två eller tre år. Under dessa förhållanden syntes något hinder icke böra möta att med sådan tjänst förena befattning vid institutet. Med avseende å vad direktionen anfört ansåge departementschefen det såväl i nu förevarande enskilda fall som ock i allmänhet billigt, att de lärare vid institutet, som med sin tjänst förenade militär beställning å reservstat, kunde komma i åtnjutande av här ifrågakvarande tillfälliga avlöningsförbättring.

För ändamålet borde bestämmelserna rörande den tillfälliga avlöningsförbättringens åtnjutande, såvitt gällde det extra anslag, som borde äskas för år 1918, undergå den av direktionen påyrkade förändring; därjämte borde förklaring av riksdagen begäras, att de för år 1917 gällande bestämmelserna ej skulle lägga hinder i vägen för att befattningshavare, som med sin tjänst förenade anställning å reservstat, finge åtnjuta rätt till den för sistnämnda år beviljade tillfälliga löneförbättringen. Bifölles dessa framställningar, syntes Kungl. Maj:t böra ur medel, som stode till Kungl. Maj:ts förfogande, lämna Schmiterlöv gottgörelse för mistad tillfällig löneförbättring under slutet av år 1916. Han hade nämligen den 14 november 1916 erhållit nådig fullmakt att från och med den 18 november 1916 vara kapten på reservstat vid Upplands regemente med kompaniofficers i högsta löneklassen lön, 2,100 kronor.

I den till riksdagen avlätna framställningen rörande tillfällig avlöningsförbättring för år 1918 åt personal vid gymnastiska centralinstitutet gavs, i enlighet med departementschefens hemställan, åt ifrågakvarande bestämmelse följande lydelse: 'att tjänstinnehavare, som erhållit tillstånd att med sin tjänst vid gymnastiska centralinstitutet förena militär beställning på aktiv stat, icke må tillgodonjuta avlöningsförbättring, varom nu är fråga'; och i samband därmed begärdes riksdagens förklaring, att de för år 1917 gällande bestämmelserna i fråga om motsvarande, för sistnämnda år utgående tillfälliga avlöningsförbättringar ej skulle utgöra hinder för att dessa finge tilldelas tjänstinnehavare vid institutet, som erhållit tillstånd att med sin tjänst därstädes förena militär beställning å reservstat.

Beträffande denna framställning anförde riksdagen i skrivelse den 13 juni 1917 (nr 8, punkt 229), att riksdagen icke ansett sig kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del. Frågan om och i vad mån förening av militärtjänst å reservstat med annan statstjänst borde inverka på beloppet av de till vederbörande vid de olika tjänsterna utgående avlöningsförmåner syntes nämligen riksdagen vara av en sådan räckvidd, att riksdagen ej utan en ingående utredning ansett sig kunna nu upptaga densamma, och det syntes icke lämpligt att föregripa en lösning av denna fråga genom att i något enskilt fall, huru behjärtansvärt det än kunde vara, intaga ståndpunkt i spörsmålet. Emellertid syntes billigheten kräva, att bemälda lärare icke genom att han uteslutande ägnade sig åt gymnastiska centralinstitutet lede en så betydande inkomstminskning, som i statsrådsprotokollet omförmälles. Riksdagen ansåge det förty lämpligast, att denne lärare erhöle ett personligt lönetillägg å 1,000 kronor i stället för den mistade löneförbättringen; och borde detta lönetillägg

utgå för åren 1917 och 1918. Riksdagen hade för sin del ej heller något att erinra däremot, att Kungl. Maj:t tilldelade honom ett motsvarande belopp för den del av år 1916, han gått miste om löneförbättringen.

Enligt riksdagens beslut i ärendet gavs åt det ifrågavarande avlöningsvillkoret fortfarande sådan avfattning, att tjänstinnehavare, som erhållit tillstånd att med sin tjänst vid gymnastiska centralinstitutet förena *militär beställning*, icke finge tillgodonjuta avlöningsförbättring, varom nu är fråga; och beslöt riksdagen tillika att på extra stat för år 1918 bevilja erforderliga medel — förutom till bestridande av tillfällig avlöningsförbättring under år 1918 enligt dittills gällande regler — jämväl till beredande av ett personligt lönetillägg åt Schmiterlów med 1,000 kronor, varav 500 kronor lön och 500 kronor tjänstgöringspenningar, för vart och ett av åren 1917 och 1918.

Jämlikt beslut vid 1918 års riksdag skall även för år 1919 tillfällig avlöningsförbättring utgå till personal vid gymnastiska centralinstitutet, med bibehållande av det nämnda avlöningsvillkoret; och hava jämväl för år 1919 medel anvisats till beredande av personligt lönetillägg åt kaptenen Schmiterlów att utgå med nyss angivna belopp, 1,000 kronor.

I förevarande sammanhang torde löneregleringskommittén jämväl få bringa i erinran ett annat spörsmål, som förelåg till behandling vid 1918 års riksdag, nämligen beträffande besättandet av den genom samma riksdags beslut inrättade förste aktuariebefattningen vid sjökarteverket. Under ärendets föregående behandling hade skilda meningar yppats, huruvida denna befattning skulle kunna beklädas av officer vare sig i flottans stam eller reserv eller av officer å flottans reservstat. Å ena sidan hade därvid åberopats, att den föreslagna förste aktuarien i praktiken komme att bliva chefens närmaste man och, vid förfall för denne, i regeln hans ställföreträdare, och det vore fördenskull av vikt, att ifrågavarande befattningshavare vore väl förtrogen med de krav, som från marinens sida måste ställas på sjökarteverkets arbeten. Å andra sidan hade mot en anordning sådan som nyss nämnts anförts, att, därest befattningen innehades av sjöofficer, alltid den risken föreläge, att befattningshavaren skulle kunna vid mobilisering inkallas till tjänst vid flottan och därmed dragas bort från sitt egentliga verksamhetsfält.

Härvid är emellertid att märka, att vid sjökarteverket antalet civila befattningshavare med högre kompetens är förhållandevis ringa, och att en väsentlig del av mera krävande arbeten där utföres av till tjänstgöring vid sjökarteverket kommanderade sjöofficerare.

Berörda spörsmål vann vid 1918 års riksdag den lösningen, att vid den nya staten för sjökarteverket fogades en anmärkning av innehåll, att den för förste aktuarien upptagna avlöningen skulle utgå endast under förutsättning, att befattningshavaren icke vore militär i flottans stam eller reserv (med pension) eller å reservstat, i vilket fall han endast skulle äga uppbära arvode till belopp, som kunde varda medgivet, allt eftersom han vore militär i flottans stam eller reserv (med pension) eller å reservstat.

En i viss mån likartad bestämmelse gäller beträffande arbetschefen vid rikets allmänna kartverks avdelning för ekonomiska arbeten och stomkartearbeten; enligt en vid staten för allmänna kartverket fogad anmärkning skall nämligen den i staten upptagna avlöningen till denne befattningshavare utgå endast under förutsättning, att han icke är militär i *aktiv tjänst*, i vilket fall han endast äger uppbära arvode å visst angivet belopp.»

Vad därefter angår själva det spörsmål, varom nu är fråga, anför kommittén följande:

»Då löneregleringskommittén härefter går att uttala sin mening i det till kommitténs yttrande hänskjutna spörsmålet, huruvida gällande förbud mot förening av tjänster lämpligen bör ändras till förmån för dem, som innehava beställning å reservstat vid armén eller marinen, anser sig kommittén böra till undvikande av missförstånd från början betona, att detta spörsmål, sådant det nu föreligger, intet bör hava att göra med civilanställning, vars syfte är att bereda militär personal (företrädesvis manskap), som avgår från krigstjänsten, försörjning i det borgerliga livet. Därom bör i förevarande sammanhang icke vara fråga; här bör det endast gälla att bereda möjlighet för innehavare av reservstatsbeställning att vinna anställning i sådan civil befattning, för vilken han vid prövning i vanlig ordning befinnes mera skickad än andra sökande och för vars behöriga bestridande reservstatstjänsten anses icke lägga hinder i vägen. Någon företrädesrätt för militär personal eller något gynnande av dylik personal skulle sålunda här icke ifrågakomma.

Då det alltså nu gäller att avgöra, huruvida den möjlighet, som ovan antytts, bör öppnas för innehavare av reservstatsbeställningar, måste enligt löneregleringskommitténs mening det allmännas och icke den enskilde beställningshavarens intresse falla utslaget. Den förändring, som här är ifrågasatt, bör sålunda icke ses ur den synpunkten, huruvida det kan vara lämpligt att bereda enskilda personer en viss förmån; det bör i stället tillses, huruvida det ur statsintressets synpunkt kan vara önskvärt, att civil befattning må kunna under angivna förutsättningar innehavas av beställningshavare på reservstat.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, är den tjänstgöring, som under fredstid åligger beställningshavare på reservstat, av så ringa omfattning, att densamma icke kan tänkas ens till någon mera betydande del taga en persons arbetskraft i anspråk, och de avlöningar, som äro förenade med reservstatstjänster, kunna väl endast i undantagsfall antagas lämna vederbörande full försörjning. Vid reservstaternas inrättande torde sålunda hava förutsatts som självfallet, att ifrågavarande beställningshavare skulle ägna den huvudsakliga delen av sin arbetskraft åt annan verksamhet. Här bör sålunda komma under övervägande, huruvida det med hänsyn till det allmännas intresse kan vara att föredraga, att denna verksamhet faller inom den ena eller andra grenen av den civila statsförvaltningen eller kommer att utgöras av enskilt förvärvsarbete.

Ur militär synpunkt skulle det tvivelsutan vara en fördel, om reservstatspersonal kunde söka sin civila verksamhet på statsförvaltningens område; i sådana fall torde det nämligen möta mindre svårigheter för den enskilde att erhålla den ledighet från den civila verksamheten, som kan vara nödvändig för den militära tjänstgöringens fullgörande, än vad som skulle bliva händelsen, om vederbörande vore anställd hos enskild arbetsgivare.

Om man åter vill ur den civila statsförvaltningens synpunkt söka bedöma nyssberörda spörsmål, bör detsamma enligt kommitténs mening ses mot bakgrunden av de inom snart sagt alla förvaltningsgrenar nu mera än tillföre framträdande svårigheterna att förvärva och behålla fullt duglig arbetskraft. Behovet av ingripande åtgärder till rekryteringssvårigheternas avhjälpande gör sig efter hand allt mera kännbart, och det bör under dessa förhållanden noga tillses, att även smärre

steg, som kunna tagas i denna riktning, icke försummas. Ett dylikt steg vore otvivelaktigt upphävande av det nu gällande ovillkorliga förbudet mot förening av civil befattning med annan tjänst å rikets stat, såvitt angår beställning å reservstat vid armén eller marinen. Om också genom en dylik åtgärd allenast ett fåtal dugliga befattningshavare kunde förvärfvas för den civila statstjänsten, vore redan detta under nuvarande förhållanden en vinning.

Ett upphävande av nämnda ovillkorliga förbud, såvitt angår förening av civil tjänst med beställning å reservstat, borde emellertid ingalunda leda därtill, att de civila tjänsterna utan åtskillnad öppnades för beställningshavare på reservstat. Enligt kommitténs mening bör frågan därom, huruvida beställning å reservstat lämpligen må kunna förenas med civil tjänst, bedömas med hänsyn till den civila tjänstens krav i de särskilda fallen. Det kan sålunda exempelvis beträffande sjökarteverket, där antalet civila befattningshavare med högre kompetens är relativt ringa, befinnas, att fördelen av att odelat förfoga över innehavaren av den nyinrättade förste aktuariebefattningen överväger den fördel, som, därest till befattningen befordrades officer på marinens reservstat, skulle ligga däri, att denna befattningshavare vore i besittning av den insikt och den erfarenhet, som sjöofficerens utbildning och verksamhet givetvis är ägnad att skänka. Under andra förhållanden åter kan ett motsatt åskådningssätt med fog göra sig gällande; sålunda synes i de förut onförmälda ärendena angående kaptenen Schmitterlöw och sergeanten Lange någon tvekan icke hava hos de överordnade myndigheterna rätt därom, att det för vederbörande förvaltningsgrenar skulle övervägande vara en fördel, därest nämnda personer efter övergången på reservstat kunde bibehållas i den civila tjänsten.

Vid den prövning, som i dylika fall måste ske, bör patagligen erforderlig uppmärksamhet ägnas däråt, att de särskilda förpliktelser, som åligga beställningshavare på reservstat, låta sig väl förenas med den civila tjänstens krav. Det torde emellertid kunna förutsättas, att dessa förpliktelser i allmänhet skola anses icke vålla något avsevärt avbräck vid utövandet av civil befattning. Såvitt kommittén har sig bekant, har någon gensaga icke blivit gjord mot att officerare i arméns och marinens reserver — sådana som i reserv vunnit sin första officersanställning — innehava civila statstjänster, vilket alltså äger rum i stor utsträckning; denna personal är emellertid, i likhet med beställningshavare på reservstat, underkastad skyldighet att fullgöra viss militär tjänstgöring även i fredstid.

Det bör även beaktas, att i de ovanberörda fall, som varit underställda riksdagens prövning, nämligen beträffande kaptenen Schmitterlöws anställning vid gymnastiska centralinstitutet och besättande av den nya förste aktuariebefattningen vid sjökarteverket, någon erinran från riksdagens sida icke framkommit mot den förening av civil tjänst med beställning å reservstat, som i dessa fall förekommit eller ifrågasatts.

Då redan en avsevärd tid förflutit från det bestämmelserna om arméns och marinens reservstater trädde i tillämpning, synes det kommittén angeläget, att nu föreliggande spørsmål snarast möjligt vinner sin lösning. Kommittén finner sig fördenskull böra på nu anförda grunder hemställa om åtgärd i syfte, att en allmän föreskrift gives av innehåll, att det i särskilda författningar angående avlöningsvillkor för civila befattningshavare eller eljest meddelade stadgande, att med viss civil befattning icke må förenas annan tjänst å rikets stat, icke skall utgöra hinder för att med dylik befattning förenas beställning å reservstat vid armén eller marinen,

under förutsättning att efter vederbörandes hörande Kungl. Maj:t uppa därom gjord framställning och efter prövning, att beställningen å reservstat ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen å den civila befattningen, finner beställningen å reservstat kunna få mottagas och bibehållas.

I förberörda skrivelse den 13 juni 1917, vari riksdagen anmälde sitt beslut om personligt lönetillägg åt kaptenen Schmitterlöw, yttrade riksdagen, att frågan om och i vad mån förening av militär tjänst å reservstat med annan statstjänst kunde inverka på beloppet av de till vederbörande vid de olika tjänsterna utgående avlöningsförmåner syntes riksdagen vara av en sådan räckvidd, att riksdagen ej utan en ingående utredning ansett sig kunna då upptaga densamma.

Då löneregleringskommittén nu går att uttala sig i denna punkt, vill kommittén, vad först angår frågan om lämpligheten att vid dylik förening av tjänster vidtaga någon nedsättning i avlöningen å reservstat, erinra att, såsom redan i det föregående framhållits, vid reservstaternas inrättande måste hava varit förutsatt, att beställningshavarna å reservstat skulle söka sin huvudsakliga verksamhet på annat håll. En nedsättning i avlöningen å reservstat skulle väl under sådana förhållanden vara motiverad endast för det fall, att innehavandet av annan statstjänst kunde anses lägga större hinder i vägen för den militära tjänstgöringens fullgörande, än som vore att förvänta, därest vederbörande vore anställd hos enskild arbetsgivare. Då emellertid, på sätt ock förut påpekats, detta ingalunda kan antagas vara förhållandet, torde efter kommitténs förmenande någon anledning icke finnas, varför avlöningen å reservstat skulle undergå reduktion i sådana fall, då det befunnits lämpligt att tillgodogöra sig den militära beställningshavarens utbildning och arbetskraft även inom annat område av statsförvaltningen.

En dylik reduktion skulle för övrigt kunna komma att i tillämpningen leda till egendomliga förhållanden. Det skulle sålunda kunna inträffa, att en reservstatsofficer, som lyckats vinna en högt avlönad befattning i enskild tjänst, finge uppbära full avlöning å reservstat, under det att en hans kamrat i den militära tjänsten, som innehade en vida lägre avlönad befattning i civil statstjänst, finge vidkännas nedsättning i sin avlöning å reservstat.

Beträffande åter frågan, huruvida någon nedsättning borde göras i avlöningen å civil befattning, där sådan befattning innehades av beställningshavare å reservstat, ter sig detta spörsmål i viss mån annorlunda, då nämligen i regel den militära tjänstgöringens fullgörande torde även i fredstid kräva någon kortare tids friskillelse från utövandet av den civila befattningen. Det synes kommittén, att detta spörsmål lämpligen skulle kunna lösas på det sätt, att vederbörande befattningshavare förpliktades att *under tjänstledighet för fullgörande av tjänstgöring vid försvarsväsendet* avstå lämplig del av sin avlöning å den civila befattningen.

Att däremot en allmän föreskrift skulle givas därom, att för civil befattningshavare, som tillika vore innehavare av beställning å reservstat, avlöningen å den civila tjänsten skulle utgå med lägre belopp än det i allmänhet gällande, kan kommittén för sin del icke tillstyrka, så mycket mindre som avlöningarna å reservstat i regel äro bestämda till ganska måttliga belopp. Sålunda är avlöningen å reservstat för underofficer högst 1,000 kronor, för kompaniofficer och bataljonsläkare högst 2,100 kronor samt för personal i högre tjänsteställning än kompaniofficers lägst 3,100 kronor och högst 5,400 kronor. Det bör emellertid anmärkas, att över-

gång till reservstatsbeställning i högre grad eller tjänsteklass än kompaniofficers i regel torde ske först vid relativt hög levnadsålder, och det torde därför kunna förutsättas, att förening av dylik reservstatsbeställning med civil tjänst icke skulle kunna förekomma annat än i så sällsynta undantagsfall, att dessa kunna i förevarande sammanhang helt lämnas å sido.

Särskilt vid nu rådande svåra rekryteringsförhållanden inom den civila stats-tjänsten synes det möta starka betänkligheter att för civil befattningshavare, som tillika vore innehavare av beställning å reservstat, stadga någon allmän nedsättning i avlöningen å den civila befattningen.

Löneregleringskommittén vill här erinra, att då vid 1917 års riksdag fråga förevar om löneförbättring åt kaptenen Schmitterlöw, hinder icke ansågs föreligga att tilldela honom, ehuru officer på reservstat, personligt lönetillägg till enahanda belopp, som skulle hava tillkommit honom i form av tillfällig avlöningsförbättring, därest sådan kunnat till honom utgå, och vid fastställande år 1918 av ny stat för sjökarteverket lämnades utan någon särskild begränsning möjlighet öppen att tilldela innehavaren av den nyinrättade förste aktuariebefattningen, även för den händelse han vore officer på reservstat, arvode till belopp, motsvarande hela den å stat uppförda avlöningen. I dessa riksdagens beslut finner kommittén stöd för sin mening, att någon allmän nedsättning i avlöningen å civil befattning icke bör i angivna fall ifrågakomma.

Såsom kommittén i det föregående uttalat, bör enligt kommitténs mening civil befattningshavare, vilken tillika är innehavare av beställning å reservstat, förpliktas att under tjänstledighet för fullgörande av tjänstgöring vid försvarsväsendet avstå lämplig del av sin avlöning å den civila befattningen. För sådant ändamål torde emellertid någon ändring icke behöva göras i gällande avlöningsbestämmelser, i det att för dylika fall givetvis skulle tillämpas den regeln, att den, som undfar tjänstledighet av annan anledning än för sjukdom, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget eller av arvodet, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt.

Löneregleringskommittén anser sålunda, att beställningshavare å reservstat — liksom ock pensionär å reservstat — bör såsom innehavare av civil befattning äga åtnjuta den med dylik befattning förenade avlöning, med skyldighet för beställningshavaren att under ledighet för fullgörande av tjänstgöring vid försvarsväsendet enligt allmänt gällande regler avstå lämplig del av sin avlöning.

I förekommande fall har befattningshavaren givetvis att efter avgång från den civila befattningen vidkännas den minskning i den med befattningen förenade pension, som i civila pensionslagen eller eljest kan vara stadgad.»

*Departements-
chefen.*

Jag delar löneregleringskommitténs uppfattning att med civil tjänst bör få förenas befattning å arméns och marinens reservstater. Någon motivering i ämnet utöver de av kommittén till stöd för dess mening andragna skäl torde icke vara erforderlig. Emellertid vill jag tillägga

att, ehuru föreliggande fråga bör, på sätt kommittén framhållit, lösas ur statsnyttans synpunkt, jag dock ansett mig så mycket hellre kunna biträda det slut, vartill kommittén kommit, som jämväl påtagliga billighetsskäl tala för detsamma.

I enlighet med vad kommittén föreslagit torde dock rätten att förena tjänster av nu ifrågavarande art böra göras beroende av Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

Lika med kommittén anser jag vidare, att någon nedsättning enbart på grund av tjänsternas förening icke bör göras vare sig i den med den militära eller den med den civila befattningen förenade avlöning. På sätt kommittén framhållit bör vederbörande befattningshavare endast förpliktas att under ledighet från den civila befattningen för fullgörande av tjänstgöring vid försvarsväsendet avstå så stor del av sin avlöning å nämnda befattning, som erfordras för dennas behöriga upprätthållande eller som eljest prövas skälig. Möjlighet att under sådan tjänstledighet, som nyss nämnts, förplikta vederbörande att avstå lämplig del av avlöningen å den civila befattningen förefinnes redan med nu gällande avlöningsbestämmelser, och det lär vara att förvänta, att denna möjlighet skall komma att så utnyttjas, att den civila befattningen må kunna under tjänstledigheten fullt effektivt upprätthållas. Några nya bestämmelser i nu förevarande avseende skulle alltså icke erfordras.

Till frågan i vad mån befattningshavare, som här avses, bör efter avgången från den civila tjänsten, vidkännas minskning i den med samma tjänst förenade pension är jag för tillfället icke beredd att taga ståndpunkt, utan torde denna fråga böra göras till föremål för särskild utredning. Intill dess sådan utredning åvägabragts och statsmakterna fattat beslut i ämnet lär vid utnämningar av befattningshavare å arméns eller marinens reservstater till civil tjänst böra göras förbehåll i nu berörda hänseende.

På grund av vad jag salunda anført, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva, att de i särskilda författningar angående avlöningsvillkor för civila befattningshavare eller eljest meddelade stadganden, att med civil befattning icke må förenas annan tjänst å rikets stat, icke skall utgöra hinder för att med dylik befattning förenas beställning å reservstat vid armén eller marinen, under förutsättning att efter vederbörandes hörande Kungl. Maj:t uppdärom gjord framställning och efter prövning, att beställningen å reservstat ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen å den civila be-

fattningen, finner beställningen å reservstat kunna få med sistnämnda befattning förenas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga litt. vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Herbert Wallin.